

UTTALELSE FRA BYARKITEKTEN

BERGEN
KOMMUNE

Saken: **Bergenus Gnr 164 bnr 941 Agnes Mowinckels gate 5.
Riving av eksisterende og nybygg fylkesbygg
Rammesøknad 12.08.2019**

Saksnummer: 201913320

Om Byarkitekten

Byarkitekten er en rådgivende etat under Byrådsavdeling for byutvikling som jobber for at byforming og arkitektur av høy kvalitet skal danne rammer for bergensernes liv og et bærekraftig Bergen (Bergen kommunens arkitektur og byformings politikk 2011- 17).

Vi jobber med fokus på hvordan arkitektur kan være verktøy for å nå målene i kommunens samfunnsdel der hvert prosjekt skal være med å skape en aktiv og attraktiv gåby.

Byarkitekten tar utgangspunkt i bergen kommunes Arkitektur og byformingsstrategi, Arkitektur + i sine tilbakemeldinger.

Innledning:

Oppføring av et nytt fylkesbygg er en oppgave som skal være med å profilere Bergen som regionsenter på Vestlandet, og som således i kraft av sin arkitektur skal ta denne viktige rollen i bybildet som representant for det nye fylket Vestland, og som et synlig og karaktergivende bygg for denne bydelen.

Ansvarlig søkers redegjørelse for søknaden:

Det søkes om riving av det eksisterende fylkeshuset og oppføring av nytt fylkeshus. **Det er behov for sammenslåing av fylkeskommunene.** Det opplyses av ansvarlig søker at bygningen er i svært dårlig teknisk stand, og har et prekært behov for oppgradering. Etter gjennomførte tekniske undersøkelser av bygningen er det avdekket av byggets tilstand er for dårlig til at rehabilitering og påbygging vil være gjennomførbart. I enkelte etasjer er takhøyden for lav til at man kan benytte eksisterende bærekonstruksjoner og likevel oppnå den nødvendige tekniske standarden for bygget.

For nybygget har det vært gjennomført en arkitektkonkurranse, og det er vektlagt at bygningen skal være et signalbygg som representerer Vestland fylke sin helhet. Bygningen prosjekteres i samsvar med BREEAM-standard, og er et moderne og fremtidsrettet bygg. Det er vektlagt å tilpasse bygningen til sine omgivelser, slik at den responderer på den lokale, urbane kontekst.

Plangrunnlag:

Tiltaket omfattes av reguleringsplan nr. Reguleringsplan 60800000. *Bergenus. Gnr. 164, bnr. 941, Agnes Mowinckels gate 5.* Eiendommen er avsatt til Forretning/kontor/tjenesteyting. Planen trådte i kraft 15.06.2016.

Eiendommen er i Kommuneplan Sentrum vist som et område der det er plankrav.

I kommuneplanens arealdel er eiendommen vist som byfortettingssone BY1.

Prosess

Byarkitekten fikk presentert planene for det nye fylkesbygget i mai i år. Her ble ikke illustrasjonene av fjernvirkningene presentert.

Vurdering av omsøkt tiltak:

01 Helhetlig utforming:

Utform bygg og byrom ut fra en samlende ide som løser flere oppgaver og skaper merverdi. Dette gjør vi ved å:

- *Være bevisst på omgivelsene og vise hvordan det nye samspiller med dette når det gjelder volum, skala, materialitet og takutforming*

- *Utnytte arkitekturens muligheter og utform bygningen ut fra dens rolle for byen, posisjon i den lokale konteksten og funksjonen for bybrukerne.*

Ansvarlig søker skriver i sin redegjørelse om prosjektets hovedgrep:

- *Det nye fylkeshuset er foreslått som to tårn med mellombygg i de nederste etasjene. Særlig tårn er 13 etasjer høyt, mens nordlig tårn er 11 etasjer høyt. De to nederste etasjene fyller tomtens lengde, mens mellombygget fra tredje etasje og oppover er utformet som brede broer mellom tårnene. Volumet er derfor uthulet for å få mer lys og luft med mellom de høye bygningene. I dette rommet etableres en serie landskapsrom på ulike nivåer som representerer fylkets ulike landskap fra fjord til fjell.*
- *For nybygget har det vært gjennomført en arkitektkonkurranse, og det er vektlagt at bygningen skal være et signalbygg som representerer Vestland fylke sin helhet.*

Byarkitektens kommentarer:

Hovedgrepet til prosjektet fremstår som tydelig, og det er positivt at bygget søker å ta sin rolle i byen som et viktig offentlig byggverk. Det er viktig at disse intensjonene blir fulgt opp i detaljprosjekteringen, og at byggets estetiske ambisjoner også følges opp når det gjelder den videre prosjekteringen av fasadene, slik at disse kan bidra til at bygget blir like opplevelserikt på avstand som på nært hold.

02 Estetisk opplevelse:

Skap rom som stimulerer, inspirer og beriker våre sanselige og romlige opplevelser. Dette gjør vi ved å:

- *Stimulere alle sanser, velge materialer som gir gode opplevelser for alle sanser og gir et godt inn klima*
- *Berike opplevelsen gjennom kunst, farge og detaljer, lag et bygg som særpreges av bevisst detaljering og materialvalg.*

Ansvarlig søker skriver i sin redegjørelse om byggets volum og romforløp:

- *En offentlig tilgjengelig diagonal allmenning etableres gjennom bygget for å forbinde hovedadkomstveiene i Lars Hillesgate, St Jacobs plass og fra bystasjonen. Det er også en passasje i forlengelsen av Jonas Reins gate gjennom bygget mot bystasjonen. Bygget vil derfor få innganger på østsiden mot Vestre Strømkai, på hjørnet mellom Lars Hilles gate og Agnes Mowinckels gate og ovenfor Jonas Reins gate.*
- *En trappeforbindelse viderefører allmenningen opp gjennom byggets fellesfunksjoner til Fylkestingssalen i fjerde etasje. Den sjenerøse trappen er synlig gjennom den transparente fasaden. Trappen iscenesetter møtet mellom institusjonen og offentligheten, og er samtidig en intern møteplass som oppfordrer til uformell samhandling. Fylkestingssalen åpnes og eksponeres i fasaden. Salen er løftet opp og gir utsyn ut over Bergen og det omliggende landskapet.*

Ansvarlig søker skriver i sin redegjørelse om byggenes fasader:

- *Byggets fasade gir en vertikal skimrende hud som kan gi assosiasjoner til vestlandsværet. Vertikale lameller vil ved vekslende vær og lysforhold endre byggets karakter. Fasaden prefabrikeres i modulbredder på 2,4 m. Fasaden er bygget opp av aluminiumprofiler med vekselvis vinduer og tette felt. Fasaden har utvendig kledning av natureloksert aluminium og glass, emaljert glass og utenpåliggende lameller i aluminium. Mellomrommet mellom de to tårn kles med varme naturlige materialer som gir en kontrast til den ytre kjøligere fasade.*

Byarkitektens kommentarer:

Prosjektet har et tydelig innvendig romforløp fra diagonalen via den store trappen opp til rådssalen. Dette er et av prosjektets stryker, og romforløpet må ivaretas videre i detaljprosjekteringen. Det er viktig at et prosjekt som legger så stor vekt på kontakt med det offentlige rom, også gjør bruk av vindusglass som er transparent, og at solavskjerming løses i fasaden og ikke ved bruk av reflekterende eller farget glass.

Fasadene til bygget har et tydelig hierarki på nært hold, der de to underste samt mellombygget fremstår som åpne med glassfasader mot gaten. Fra 3. etasje og oppover etableres et fasadeuttrykk med av aluminiumprofiler med vekselvis vinduer og tette felt i et geometrisk mønster som er leselig på kort og mellomlangt hold.

Utfra illustrasjonene av byggets fjernvirkning, fremstår imidlertid fasadene til bygget sett opp mot sine omgivelser lyse og metalliske, med et abstrakt mønster der man ikke lenger klarer å lese målestokken i fasadematerialet. Den utstrakte bruken av tre i prosjektet er lite synlig i fasadene. Slik volumene fremstår på disse illustrasjonene, er det vanskelig å lese byggenes skala eller målestokk. Her bør man arbeide videre med fasadeuttrykket, som gir kvalitete og lesbarhet både nært og lang fra.

03 Samspill mellom by og natur:

Styrk koblingen mellom bebyggelse og landskap, og bruk vegetasjon og vann som en ressurs. Dette gjør vi ved å:

- Skape tett kontakt mellom bebyggelse og grønne byrom
- Utnytte det Bergenske klimaet

Ansvarlig søker skriver i sin redegjørelse om samspill mellom bygg og natur:

- *De to nederste etasjene fyller tomtens lengde, mens mellombygget fra tredje etasje og oppover er utformet som brede broer mellom tårnene. Volumet er derfor uthulet for å få mer lys og luft med mellom de høye bygningene. I dette rommet etableres en serie landskapsrom på ulike nivåer som representerer fylkets ulike landskap fra fjord til fjell.*

Byarkitektens kommentarer:

Bygget vil fungere godt som et landemerke i høyhusaksen som to tydelige tårn med et lettere mellombygg. Det etableres en rekke mellomrom ved dette grepet, og det er positivt at det er tenkt introdusert vegetasjon og trær på toppen av mellombygget.

04 Bymiljøer med egenart

Bygg videre på stedets unike kvaliteter og kulturminneverdier, og utform identitetsskapende bygg og byrom. Dette gjør vi ved å:

- *Utforme bebyggelsen i en skala som er tilpasset omgivelsene i høyde og volum, utform byggets toppetasje slik at den inngår som en del av byens taklandskap.*
- *Utforme gater og byrom med særpreg, utform byggenes fasader slik at de bidrar til byrom og gater med ulik og særegen karakter*

Ansvarlig søker skriver i sin redegjørelse om forholdet til bymiljøet:

Byarkitektens kommentarer:

Som nevnt under punkt 02, fremstår fasadene i illustrasjonene av fjernvirkningen som lyse og metalliske, med et abstrakt mønster der man ikke lenger klarer å lese målestokken i fasadematerialet. Slik volumene fremstår på disse illustrasjonene, er det vanskelig å lese byggenes skala eller målestokk. Her bør man arbeide videre med fasadeuttrykket, slik at skalaen til bygget fremstår tydeligere, og fasadegeometrien bør utformes slik at bygget blir lettere leselig både på nært hold og på langt hold.

05 Vitalt liv på bakkeplan

Utform bebyggelse slik at den stimulerer til aktiv bruk av gater og byrom og øker opplevelseskvaliteten for fotgjengere. Dette gjør vi ved å:

- *Bygge opp under en aktiv bruk av publikumsrettede arealer*
- *Prioritere variasjon og kvalitet i fasader*
- *Utvise omsorg for utformingen av byggets første etasje*

Ansvarlig søker skriver i sin redegjørelse om livet på bakkeplan:

- *Passasjene gjennom bygget skal fremstå som allment tilgjengelige og er en fortsettelse av utenforliggende byrom. Fylkets publikumsrettede funksjoner ligger i første etasje. I tillegg er det foreslått areal på gateplan for utvidede publikumsfunksjoner. Kafé i første etasje er utvidet til en arbeidscafe (work-and-go).*
- *Parkering og varelevering skal løses innvendig i bygget. Det gjør at uteområder og fortau kan planlegges på de myke trafikantenes premisser.*

Byarkitektens kommentarer:

Det er positivt at parkerings og varelevering løses innvendig i bygget, slik at prosjektets 1.etasje kan fremstå som inviterende for byens brukere. Diagonalen gjennom bygget er et godt grep, men denne kan med fordel også markeres med en utgang mot Lars Hilles gate, slik at den blir en diagonal i både funksjonell forstand og byroms forstand.

o6 Sosialt bærekraftige nabolag:

Skap bygg og byrom som gir alle mulighet til å være aktive deltakere i fellesskapet og som stimulerer til sambruk. Dette gjør vi ved å:

- *Tilrettelegge for likeverdighet*
- *Skape møteplasser*

Ansvarlig søker skriver i sin redegjørelse om livet på bakkeplan:

- *Kravene til universell utforming legges til grunn i prosjekteringen.*

Byarkitektens kommentarer:

Byarkitekten legger til grunn at kravene til universell utforming legges til grunn i prosjekteringen, og at dette også gjelder for hvordan besøkende og ansatte opplever å bruke bygget. Det innvendige romforløpet med den åpne trappen som leder opp mot rådssalen er en sterk romlig ide. Det er derfor viktig at dette også følges opp når det gjelder plassering av heis, slik at denne også i størst mulig grad ligger sentralt i dette romforløpet. Det er viktig at alle grupper føler seg inkludert, og kan bevege seg i det samme romforløpet.

o7 Lav energi og ressursbruk:

Velg innovative og helhetlige energi- og klimaløsninger som gir høy arkitektonisk og miljømessig kvalitet. Dette gjør vi ved å:

- *Planlegge med tydelige og ambisiøse strategier for å minimere energi- og ressursbruk*
- *Bruke miljøvennlige materialer*

Ansvarlig søker skriver i sin redegjørelse om energi og ressursbruk:

- *Bygningen prosjekteres i samsvar med kravene til BREEAM -NOR Excellent, og bygget vil få passivhusstandard.*

Byarkitektens kommentarer:

Det er positivt at man har ambisiøse mål for energiløsninger for bygget. Det er viktig at det offentlige her går foran med gode eksempler.

o8 Endringsdyktig by:

Planlegg for et klima og samfunn i endring ved å prioritere fleksible løsninger og optimalisere arealbruk. Dette gjør vi ved å:

- *Bygge fleksible bygg*
- *Utforme fleksible parkeringsanlegg*
- *Støtte opp om sambruk og optimalisering*

Ansvarlig søker skriver i sin redegjørelse:

- *Det eksisterende fylkeshuset benyttes i dag av Fylkeskommunens ansatte. Det er behov for utvidelse av areal i forbindelse med samlokalisering med Statens vegvesen, samt sammenslåing av fylkeskommunene. Bygningen er i svært dårlig teknisk stand, og har et prekært behov for oppgradering. Etter gjennomførte tekniske undersøkelser av bygningen er det avdekket av byggets tilstand er for dårlig til at rehabilitering og påbygging vil være*

gjennomførbart. I enkelte etasjer er takhøyden for lav til at man kan benytte eksisterende bærekonstruksjoner og likevel oppnå den nødvendige tekniske standarden for bygget. Det søkes derfor om riving av den eksisterende bygningen og oppføring av nytt bygg.

Byarkitektens kommentarer:

Byarkitekten spurte i presentasjonen av prosjektet om det var undersøkt om bygget kunne gjenbrukes, og noterer seg at det er valgt å rive det eksisterende bygget. Det legges derfor til grunn at man i størst mulig grad i prosjekteringen legger til rette for romlige løsninger som er fleksible, og lette å bygge om til annen bruk.

Oppsummert anbefaling:

Med utgangspunkt i byggets betydning og synlig posisjon i bydelen, ser Byarkitekten det som svært viktig at fasade uttrykket bearbejdes ytterligere.

På bakgrunn av prosjektets karaktergivende viktighet for et område i transformasjon, stiller byarkitekten seg spørrende til bruk av aluminiums fasade og uttrykk på dette bygget. Dets varme solide karakter innvendig er også viktig å ivareta ute i et område som skal gå fra randsone og trafikkmaskinpreg til generell god gå-by. Slik fasadene nå fremstår er det vanskelig å se hvilke kvaliteter dette uttrykket gir i det store bybildet.

Vertikale fasadematerialer er utfordrende i sitt uttrykk når det gjelder avslutninger mot himmel. Det bør arbejdes ytterligere med hvordan bygget avsluttes mot himmelen, slik at det ikke fremstår som uavklart og uavsluttet.

Fasadeuttrykket bør videreutvikles, slik at skalaen til bygget fremstår tydeligere, og fasadegeometrien bør utformes slik at bygget blir lettere leselig både på nært hold og på langt hold.

Som det fremgår av søknaden og tegningsmaterialet samt illustrasjoner, består fasadeuttrykket av aluminiumprofiler med vekselvis vinduer og tette felt i et geometrisk mønster. Dette er en fasadetypologi som er lett leselig på kort avstand, men ikke fungerer i samme grad nå man ser illustrasjonen av fjernvirkningen. Her fremstår fasadene til bygget sett opp mot sine omgivelser på illustrasjonene som lyse og metalliske, med et abstrakt mønster der man ikke lenger klarer å lese målestokken i fasadematerialet, og det blir vanskelig å lese byggenes skala eller målestokk.

Byarkitekten anbefaler at det blir bestilt en prøve av fasaden i 1:1 i en etasjes høyde, slik at fasadeuttrykket kan testes på ulike avstander, og man kan få et inntrykk av dennes fjernvirkning.

Bergen 13.11.2019

Åge Vallestad
Spesialrådgiver

Maria Molden
Byarkitekt